

У ПРЕСЕКУ ДЕЉЕЊА И ПОСЕДОВАЊА:

ПЕРСПЕКТИВЕ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ У ПОСРЕДОВАЊУ ИЗМЕЂУ КРАЈЊЕГ КОРИСНИКА И НОСИЛАЦА АУТОРСКИХ ПРАВА

Драјана Милуновић

*Народна библиотека Србије,
Београд*

УДК: 021.89:347.78(497.11)
027.54(497.11)

Сажетак

Рад представља покушај да се представе напори Народне библиотеке Србије да заузме адекватно место између потреба крајњег корисника својих физичких и дигиталних колекција и интереса носилаца ауторских права, у чему су направљени први системски кораци на плану разумевања и ширења знања у области познавања, али и унапређивања прописа који уређују област ауторског и сродних права. У раду је дат преглед прописа који уређују ову област у Републици Србији како у оквиру ужег подручја библиотечко-информационе делатности, тако и у ширем културном и друштвеном контексту; изнети су проблеми које Народна библиотека Србије и мрежа библиотека Србије осећају на путу између корисника, као циљне групе којој служе, и аутора и издавача, чија права треба да испоштују; описана су и практична искуства, све са посебним нагласком на регулисању процедура и механизма доношења одлука у вези са коришћењем, умножавањем и приказивањем библиотечко-информационе грађе и извора. Представљени су и дугорочни акциони планови које би требало систематски спроводити како би се смањивао јаз између различитих интересних страна, а међусобно разумевање и поштовање расло, на добробит корисника колекција и сервиса широм Србије.

Кључне речи: ауторско право, коришћење библиотечко-информационе грађе и извора, дигитализација, прописи, Народна библиотека Србије.

Без обзира на то да ли смо правници, библиотекари или ИТ стручњаци у библиотекама, додир са библиотечким колекцијама, физичким или дигиталним, у нама све више намеће и неопходност стварања осећаја према питањима правних изазова у дељењу њихових садржаја са крајњим корисником. У периоду 2015–2019. године, суочавајући се све више са нараслом друштвеном тенденцијом ка рестриктивнијем приступу у области слободе коришћења и умножавања ауторских дела у библиотекама, Народна библиотека Србије је успоставила сарадњу са Фондацијом Share и Фондацијом Heinrich Böll Србија, као и са Electronic Information for Libraries (EIFL IP) и CENL Copyright Working Group, у чији рад се укључила ради остваривања јаснијег увида у међународну праксу и покушаја да је преточи у домаће услове, али и потребе сарадње са Европеаном. Циљ сарадње такође је била и саветодавна помоћ у разумевању природе лиценцирања дигиталних садржаја и могућности њиховог адекватног укључивања у дигиталну јавну сферу.

Питања са којима се Народна библиотека Србије суочила на овом путу у раду ће бити представљена кроз шири друштвени контекст који, у суштини, и диктира и условљава и контекст библиотека у сфери појаве која се назива “fair use”. Она би се могла дефинисати као успостављање баланса у области ауторских права између различитих интереса који могу бити у озбиљном конфликту.

УМНА АКТИВНОСТ КАО ОБЈЕКАТ ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ

Умна активност као објекат правне заштите представља сложено питање, нарочито у дигиталној ери у којој нематеријална добра представљају све већи део економије. Статистике показују да је до 1990. године 80% имовине најбогатијих 500 предузећа било засновано на материјалној имовини, док се у 21. веку овај однос преокренуо у корист нематеријалне. Материјална добра су често у оскудном броју у односу на нематеријална, нпр. када постоји само један примерак одређене публикације, али се зато над њим лакше спроводе механизми контроле. Са друге стране, нематеријална добра није лако ставити под кључ, а такође су и многи заинтересовани да их користе на различите начине. Овакав поредак мења правила игре на светској сцени и за библиотеке. Оне производе ново знање, нове податке, нове релације, дакле оне учествују у припремама за настанак друштва које ће бити, уколико још увек није, засновано превасходно на нематеријалним добрима. Управо се овде рађа све значајнија улога правног система који би требало да пружа заштиту нематеријалним добрима, под одређеним условима дефинисаним законом.

Правни систем штити нематеријална добра пре свега из разлога што и дељење, али и заштита идеја представљају основ изградње друштва, односно његов напредак лежи у пресеку поштовања идеја, али и њихове поновне употребе. Питање које се поставља у вези са рестрикцијама у коришћењу нематеријалних добара јесте да ли овде говоримо о унапређивању или ограничавању креативности? Да ли монопол над идејом представља предуслов за настанак креативности и иновативности или пак поспешује њихов нестанак? Подстицаји за креирање нових интелектуалних добара нису увек везани за финансијску корист. Чест мотив је и стицање репутације, статуса, ауторство, забава или једноставно мотив да се нешто јавно подели. Све ово, наравно, доводи и до засићености артефактима, пре свега у дигиталној сфери. Систем идеалне својине требало би да функционише тако што творевина ума унапређује друштво и тржиште, а заузврат добијамо ограничени монопол над искоришћавањем, што друштву доноси корист од нових идеја. Међутим, познато је да сваки пут када се успоставља монопол, он, пре или касније, почиње да тежи апсолутном искоришћавању, што представља нарушавање овог идеалног система. Све чешће се јављају тежње да носиоци права максимално штите своја права, без идеје да се доприне унапређењу друштва.

Ауторска права представљају основни облик заштите интелектуалне својине. Смисао постојања овог права је да се аутор обезбеди да живи од свог умног рада. Енглеска реч *Copyright* значи право на копирање, а не право аутора, оно је дакле у основи оријентисано ка идеји да уреди право да се копира, са идејом да ово омогући под фер условима. Након Другог светског рата постојао је јак покрет у свету да се ова област уреди на глобалном плану. До Србије су ове идеје стигле по систему одозго на доле, ова област дакле у нашој земљи није аутохтоно уређена, већ је великим делом преузета из међународне праксе те није довољно у складу са домаћим културним и друштвеним специфичностима. Аутор, по важећој регулативи у Србији, има неприкосновено право да дозволи или забрани умножавање свог дела у целости или делимично, било којим средствима, у било ком облику, на трајни или привремени начин, посредни или непосредни. Оно што лежи у подтексту ове регуле је претпоставка да никада и нигде у свету аутори самостално не би имали снаге да остваре право на овако неприкосновено право, због чега овде долазимо до питања улоге, снаге и позиција различитих лобија који ове тенденције подстичу имајући у виду сопствене интересе. Треба свакако подсетити да ауторско право, поред моралне, има и имовинску компоненту, при чему су издавачи заинтересовани пре свега за управљање имовинским правом на коме заснивају свој пословни интерес, кроз посредовање између аутора и публике. Њихов утицај у битној мери је променио и још увек мења односе на тржишту нематеријале имовине.

Међутим, право економског искоришћавања дела и монопола над искоришћавањем је временски ограничено прописима. Данас се у већини земаља у свету примењује концепт који више деценија од смрти аутора штити његова права на искоришћавање дела, што значи да корпоративни интереси јачају како би се што већи број нематеријалних добара задржао у простору над којим се дело може искоришћавати на економски начин, чиме се сужавају границе јавног домена.

Са друге стране, глобалне мреже су на многе начине демократизовале ово подручје. Лиценце Креативне заједнице уређују могућност да се аутор одрекне својих права, односно да их под одређеним условима стави у јавни домен ради могућности поновне употребе а у циљу стварања нових идеја и производње додате вредности на постојеће идеје. Ипак, јавни домен је недовољно заштићен пред корпоративним капитализмом и инструментима стварања профита, што има утицаја на општи друштвени развој, па и развој библиотечких сервиса, нарочито у друштву знања. Неки оштрији теоретичари истичу да се ради о новој врсти културног поробљавања, новој врсти колонијализма, ако се узме у обзир да временска одредница од 70 година од смрти аутора важи скоро свуда у свету, а понегде досеже и до 100 година.

ПРЕГЛЕД НОРМАТИВНИХ РЕШЕЊА НА НАЦИОНАЛНОМ НИВОУ

Упориште у ком библиотеке траже одговоре на питања која их муче у вези са овом темом је чињеница да постоје законска ограничења ауторског права. Дефиниција ограничења ауторског права подразумева да се употреба дела олакша уколико то није у супротности са уобичајеним коришћењем дела. Ту тражимо и упориште за проналажење начина да се библиотекама омогући остваривање општег интереса у култури и својих оснивачких циљева у вези са слободним приступом знању, не улазећи притом у сукоб са ограничењима која доносе прописи у области ауторских права. Нарочити проблеми са којима се суочавају библиотеке тичу се репродуковања садржаја оригиналних носилаца информација, било да се ради о умножавању делова или целина физичких примерака грађе, било да је реч о приказивању дигиталних објеката у дигиталној јавној сфери.

У домаћој правној регулативи која, у ширем или ужем смислу, одређује ову област од значаја су Закон о култури, Закон о културним добрима, Закон о библиотечко-информационој делатности и Закон о ауторском и сродним правима.

Закон о култури, као кровни акт у области културе, уређује начине остваривања општег интереса у култури и спровођења културне политике. У истом смислу и **Закон о културним добрима** који директније дефинише систем заштите и коришћења културних добара, односно очувања кул-

турног наслеђа, усмерен је ка промовисању развијања процеса ширења информација, као и дигитализације ради заштите оригиналних физичких носилаца. У том смислу, дигитализација се јавља као најзначајнији савремени инструмент реализације начела заштите. **Закон о библиотечко-информативној делатности** уређује улогу процеса дигитализације у нашој струци и дефинише место Народне библиотеке Србије у систему, поверавајући јој улогу координатора послова дигитализације за целу мрежу библиотека Србије. **Закон о ауторском и сродним правима** дефинише ауторско дело као оригиналну духовну творевину аутора, изражену у одређеној форми, без обзира на његову уметничку, научну или другу вредност, његову намену, величину, садржину и начин испољавања, као и допуштеност јавног саопштавања његове садржине. Под ауторским делима се нарочито сматра велики број дела која сасвим сигурно чине највећи део културне баштине једне државе (писана, говорна, драмска, музичка, филмска дела, дела архитектуре и ликовне уметности, итд.). Ауторским делима се могу сматрати и незавршена дела, прераде ауторских дела, збирке ауторских дела. Под ауторскоправну заштиту, међутим, не потпадају опште идеје, поступци, методе рада или математички концепти као такви, као ни начела, принципи и упутства који су садржани у ауторском делу, потом закони, подзаконски акти и други прописи, службени материјали државних органа и органа који обављају јавну функцију, службени преводи прописа и службених материјала државних органа и органа који обављају јавну функцију, поднесци и други акти у управном или судском поступку.

Аутор је физичко лице које је створило ауторско дело и то лице је носилац ауторског права. Аутор, између осталог, има искључиво право да објави своје дело и да одреди начин на који ће се оно објавити. Аутор такође има искључиво право да штити интегритет свог дела, и то нарочито: да се супротставља изменама свог дела од стране неовлашћених лица; да се супротставља јавном саопштавању свог дела у измењеној или непотпуној форми, водећи рачуна о конкретном техничком облику саопштавања дела и доброј пословној пракси; да даје дозволу за прераду свог дела. Коначно, аутор има искључиво право да се супротставља искоришћавању свог дела на начин који угрожава или може угрозити његову част или углед. Када је реч о имовинскоправним овлашћењима, аутор има право на економско искоришћавање свог дела, као и дела које је настало прерадом његовог дела, искључиво право да другоме дозволи или забрани бележење и умножавање свог дела у целости или делимично, било којим средствима, у било ком облику, на било који трајни или привремени, посредни или непосредни начин, као и право искључиво права да другоме забрани или дозволи стављање у промет оригинала или умножених примерака свог дела, продајом или другим начином преноса својине. У друга права ове врсте спадају и право на извођење, емитовање, саопштавање јавности на

други начин. Сасвим је, дакле, јасно да овлашћења аутора обухватају и дигитализацију дела, као и његово јавно саопштавање путем електронске базе која у том процесу настане. За сваку од наведених операција потребна је сагласност аутора. Оваква сагласност је потребна и у делима која су сачињена од више ауторских дела – збиркама ауторских дела, каква, нпр. могу бити штампана дела.

Имовинскоправна овлашћења аутора престају под одређеним условима (истеком времена), док личноправна овлашћења трају и након истека имовинскоправних овлашћења. По истеку рока трајања имовинскоправних овлашћења аутора о заштити личноправних овлашћења старају се удружења аутора и институције из области културе, науке и уметности.

Осим садржаја дела, и база података дигитализоване културне баштине ужива одређену заштиту у праву интелектуалне својине. База података се Законом дефинише као збирка засебних података, ауторских дела или других материјала уређених на систематичан или методичан начин, који су појединачно доступни електронским или другим путем. Заштита базе података обухвата: 1) целокупан садржај базе података; 2) сваки квалитативно или квантитативно битан део садржаја базе података; 3) квалитативно или квантитативно небитне делове садржаја базе података ако се ти делови поновљено и систематски користе, а то коришћење је у супротности са уобичајеним коришћењем те базе података или неразумно оштећује легитимне интересе произвођача базе података. Заштита се не односи на рачунарске програме који су коришћени за израду база података или за рад са базама података које су доступне електронским путем.

Произвођач базе података има искључиво право да другоме забрани или дозволи: 1) повремено или стално умножавање било којим средствима базе података у целини или њених битних делова, за било коју намену и у било којој форми; 2) стављање у промет и давање у закуп примерака целе базе података или њених битних делова; 3) интерактивно чињење доступно јавности жичним или бежичним путем и сваки други облик јавног саопштавања базе података у целини или њених битних делова.

ПРАВО УМНОЖАВАЊА ПРИМЕРАКА ЗА ИНДИВИДУАЛНЕ ПОТРЕБЕ КОРИСНИКА

Проблем умножавања физичких примерака библиотечке грађе, односно њихових делова, представља једно од најспорнијих питања са којима се библиотеке суочавају у свакодневном раду. Наиме, важећи Закон о ауторском и сродним правима не дефинише обим публикације који се сматра дозвољеним за репродуковање, нити разликује потребу да се ово питање уреди за посебне врсте грађе појединачно. Као и у неким другим европским законодавствима, и у Србији закон дозвољава умножавање грађе за

индивидуалне потребе корисника уколико се умножавање врши у личне и некомерцијалне сврхе. Обим публикације, међутим, прописан је на део који представља „небитан састојак у односу на главно дело” или у формулацији неких европских закона „разуман део публикације”. Шта се, међутим, сматра разумним делом, као и ко је надлежан да изврши објективну процену, није дефинисано. Поставља се и питање да ли се једна свеска периодичне публикације сматра целином из које је дозвољено копирање „разумног дела публикације”, односно шта уколико „разуман део” садржи и чланак као целину или, пак, више читавих чланака.

Такође, Закон о ауторском и сродним правима ограничио је ово право аутора у односу на јавне библиотеке, образовне установе, музеје и архиве, који су овлашћени да умножавају дела за сопствене архивске потребе, уколико се умножавање врши из сопственог примерка, без намере остваривања непосредне или посредне имовинске користи. Неовлашћено умножавање, као и стављање у промет примерака ауторских дела представља повреду ауторског права, о чему институције културе морају водити рачуна.

Међународна пракса указује на различите приступе овом проблему и често прибегава уређивању овог питања кроз интерна акта библиотеке. Проценат дозвољеног обима публикације за умножавање креће се од свега 5, па до 30, а главна тенденција заправо се односи на увођење што већег броја могућности да корисници самостално управљају машинама за репродуковање, чиме се одговорност за утврђивање обима који ће се умножавати директно пребацује на њих. Обавештења са изричитим упућивањем на одредбе закона, као и чињеницу да умножавање није дозвољено у комерцијалне сврхе, све више је део културе пословања библиотека свуда у свету.

Једна важна олакшица коју познаје регулатива у Србији односи се на чињеницу да књиге смеју да се умножавају на захтев корисника уколико се у последње две године не могу наћи у слободној продаји. Овде говоримо о праву појединца да се обрати са оваквим захтевом, а не о праву да библиотека учини доступним ово дело и стави га у слободну дистрибуцију. Дакле, могућност се нуди само као сервис на захтев, а корисник се писмено обавезује да користи само за личне некомерцијалне потребе. Експерти тумаче да не постоји никакав правни ризик који угрожава библиотеку уколико је на овакав начин изашла у сусрет захтеву корисника. Такође, могуће је поставити и водени жиг са назнаком да је одређеног дана примерак стављен у употребу за личне и некомерцијалне сврхе, чиме је библиотека испунила своју улогу, а заштитила је и доктрину фер коришћења грађе.

Значајан изузетак из примене закона представљају и особе са инвалидитетом. Наиме, закон експлицитно дозвољава да свако може да преради ауторско дело на начин који га чини доступним за ову категорију кори-

сника уколико се ово ради за некомерцијалне сврхе. Дакле, дозвољена је конверзија у алтернативни формат. Проблем је, међутим, што се изузетак односи на конкретан појединачни захтев, па се на њему не може темељити политика библиотеке и планирање дигиталних колекција. Коришћење једном произведеног дела у алтернативном формату може бити дозвољено на за то посебно утврђеним терминалима, али постављање на веб већ би се сматрало прекомерним коришћењем дела.

ПРАВО ЈАВНОГ ПРИКАЗИВАЊА И ДЕЉЕЊА ДИГИТАЛИЗОВАНЕ ГРАЂЕ

У важећој законској регулативи у Србији, Закон о ауторском и сродним правима омогућава институцијама културе да дигитализују своје колекције, али не и да их без ограничења чине јавно доступним. За грађу у статусу ауторског права, односно њено приказивање у јавном домену, неопходна је претходна сагласност носиоца ауторског права.

Изузеци од наведених правила, такозвана суспензија ауторских права и права на накнаду, постоје у ограниченом броју случајева. Наиме, уколико ауторско дело које се жели дигитализовати није у јавном домену, потребно је најпре затражити сагласност носиоца ауторског права, пошто процес дигитализације подразумева вршење радње умножавања ауторског дела. Умножавање дела је искључиво имовинскоправно овлашћење аутора, што значи да се радња не може предузети без његове сагласности, осим уколико се не предузима на основу ограничења прописаног Законом. Додатно, постављање дигитализованог примерка ауторског дела на интернет подразумева вршење и неких других овлашћења, као што је овлашћење на интерактивно чињење доступним ауторског дела. Због тога је неопходно проверити статус дела (да ли је у јавном домену или у року ауторскоправне заштите), а за дела која нису у јавном домену, а која се умножавају и чине доступним на интернету, прибавити сагласност носиоца права. Треба имати у виду да носиоци ауторског права такву сагласност често дају уз одговарајућу накнаду. Посебна пажња мора се обратити на дела недоступних носилаца ауторског права (енгл. Orphan works – „дела сирочад”) која су дела чији су аутори непознати или су познати, али нису доступни (нпр. не могу се лоцирати, па се самим тим од њих не може затражити сагласност за коришћење ауторског дела). Пре отпочињања поступка дигитализације ауторских дела, потребно је испитати и могућности за коришћење лиценци, којима носилац ауторског права може дозволити неке облике коришћења његовог ауторског дела без плаћања ауторске накнаде.

За библиотеке, најважнији изузетак односи се на архивирање и културно наслеђе. Закон се обраћа установама културе и у вези са питањем дигитализације те каже да је дигитализација у овим установама дозвољена

само за сопствене архивске потребе и само на основу сопственог примерка. Примена не сме изаћи из ове намене, што пре свега значи да дистрибуција није дозвољена, већ дигитализација служи потребама чувања и заштите. Дакле, изузетак се бави само регулисањем производње ради заштите, што га доводи у питање као изузетка зато што омогућава остваривање само једне функције библиотеке, чувања, али не и коришћења. Овим се доводи у питање и чињеница да ли је уопште примењив на мрежу јавних библиотека или одговара само потребама баштинских установа.

ИНИЦИЈАТИВЕ НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ

У сарадњи са Фондацијом Share Србија, Народна библиотека Србије је покушала да се бави овим питањима на неколико начина.

Још 2015. године направљени су први кораци у сарадњи са правним експертима фондација Share Србија и Heinrich Böll Србија са којима је одржан низ састанака у свим одељењима Народне библиотеке Србије. На основу увида у проблеме и потребе припремљена је анализа стања и потреба Народне библиотеке Србије у области питања ауторског и сродних права. Као једну од важнијих активности проистеклих из уочених потреба, Share Србија израдио је водич под називом *Слободна употреба ауторских дела*, у чијем креирању је учествовала и Народна библиотека Србије. У приручнику се област ауторских права објашњава просечном кориснику, пре свега кроз систем изузетака из правила који дефинишу уступке закона пред корисником, односно библиотеком.

Још један производ који је креиран јесте алат који помаже код утврђивања статуса дела у смислу заштићености ауторским правом. Алат даје одговоре на четири основна питања:

Да ли је нешто ауторско дело (оригинална духовна творевина човека израђена у одређеној форми). Уметничка, културна, научна вредност није критеријум који дефинише да ли је нешто ауторско дело.

Да ли је дело већ у јавном домену (да ли се имовинска компонента ауторског права угасила, односно да ли смо дужни да поштујемо само морални интегритет дела). Уколико јесте, овде је умножавање и јавно приказивање слободно, односно слободна је свака прерада дела на било који начин и у било ком обиму. Ново оригинално ауторско дело настало слободном употребом дела из јавног домена је заштићено ауторским правом.

Да ли се аутор, применом лиценци, одрекао ауторској права и на који начин (СС је глобални светски пројекат у коме је учествовало неколико десетина земаља са идејом да на препознатљив начин одреди и обележи врсту права аутора од потпуне слободе коришћења и поновне употребе до одређених рестрикција у приступању и поновној употреби. Има их укупно шест).

Да ли законодавац дозвољава да право аутора буде ограничено (уколико дело није у слободном приступу, а аутор је задржао комплетан монопол над искоришћавањем, долазимо на подручје законски утврђених могућности изузимања из примене ауторског права).

Као резултат сарадње са Фондацијом Share Србија настао је поменути документ који садржи преглед проблема и анализу постојећег стања, а којим се такође и препоручују активности које могу допринети раду Народне библиотеке Србије и отклањању утврђених проблема у пословању које се односи на питања ауторског и сродних права. Поменути преглед би се могао приказати кроз десет кључних тачака:

1. Израда новог интерног Правилника о коришћењу библиотечко-информационе грађе којим би се детаљно регулисала правила о умножавању, дигитализацији и употреби грађе од стране корисника;
2. Припрема посебних, разрађених правилника о умножавању, дигитализацији и употреби грађе за колекције у оквиру Одељења посебних фондова;
3. Регулисање правно имовинског статуса грађе чије порекло није познато;
4. Израда модела за утврђивање на којим деловима библиотечке грађе постоји ауторско и/или друго сродно право и у ком обиму;
5. Израда предлога Општег правилника о дигитализацији грађе на нивоу НБС и успостављању критеријума за постављање приоритета, временског оквира и мера које треба предузети у оквиру стратегије дигитализације;
6. Регулисање ауторског права над делима створеним у радном односу (и обавезно утврђивање категоризације дела створених у радном односу);
7. Припрема документа о стратегији приступа Европеани;
8. Припрема уговора који НБС потписује са партнерима за Европеану и осталим партнерима/партнерским установама, где ће се прописати искључење посредничке одговорности НБС;
9. Креирање политика приватности и регистрација евиденција у Централни регистар;
10. Савети по питању даљег развоја у коришћењу/складиштењу дигитализованог фонда.

Правни оквир у оквиру кога се одвијају поменуте активности чине закони који се посебно примењују у библиотечко-информационој делатности (Закон о култури, Закон о библиотечко-информационој делатности, Закон

о обавезном примерку публикације, Закон о старој и реткој библиотечној грађи, Закон о издавању публикација, Закон о културним добрима), као и остали закони релевантни за уређење библиотечно-информационе делатности (Закон о јавним службама, Закон о задужбинама и фондацијама, Закон о јавној својини, Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, Закон о основама својинско правних односа, Закон о облигационим односима, Закон о медијима и јавном информисању, Закон о ауторским и сродним правима), али и подзаконски акти и интерна регулатива НБС (Уредба о условима које треба да испуњавају примерци ауторских дела и предмета сродних права који се депонују, уношењу у евиденцију и депоновању ауторских дела и предмета сродних права и садржају евиденције депонованих ауторских дела и предмета сродних права код надлежног органа, Правилник о коришћењу библиотечно-информационе грађе и извора и пружању информационих услуга корисницима НБС, Правилник о достављању обавезног примерка публикација депозитним библиотекама и њихово коришћење, Статут НБС, Упутство о начину рада библиотека са корисницима, Одлука о утврђивању цена пружања јавне услуге у НБС итд.).

ЗАКЉУЧАК

Разлоге за многе од проблема са којима се библиотеке у Србији суочавају када је у питању разумевање и реализација Закона о ауторском и сродним правима треба тражити, између осталог, у чињеници да установе попут библиотека никада у прошлости нису у довољној мери биле укључене у процесе стратешког планирања заштите и коришћења интелектуалне својине. Због тога је легислатива која уређује ову област пре свега недоречена и нејасна, а терминологија која је у употреби не одговара оној коју познаје библиотечно-информациона струка, због чега су нејасноће у тумачењима често још израженије. Не треба заборавити ни постојање недовољне усаглашености између различитих закона који имају додирних тачака са овом облашћу, као ни конфликта између закона о ауторском праву и неких других гранских закона чија примена такође може бити од значаја за праксу. Простор за различита правна тумачења тиме се шири преко мере са којом библиотеке могу да се носе у свом свакодневном раду. Оне свакако природно теже изналажењу правних тумачења у корист библиотека, односно остваривања општег интереса у култури кроз што слободнији проток и размену знања и информација, међутим, правни ризици понекад су исувише високи да би се применили у пракси и да би се смањила правна одговорност и могућност сношења санкција. Оно што је важно је и то да питања којима се бави овај рад не треба сагледавати са аспекта евентуалне политичке осетљивости, већ

као питања опстанка културне и образовне сцене на начин који одговара модерном добу и омогућава да професија обавља своју друштвену улогу на одговоран и делотворан начин.